

tom životu i onima koje na svojem putu susreće.

Biti mlad i donijeti dalekosežnu odluku koja će obilježiti cijeli život nije jednostavan zadatak. Svjestan toga, p. Szentmártoni je s već spomenutim dvostrukim senzibilitetom psihologa i svećenika na jedan sustavan i zoran način mladima pokušao pojasniti njihovu stvarnost, ali i ulogu u svijetu i Crkvi koja ih treba i prihvaća. A biti dio jedne zajednice, kao što je Crkva u konkretnom prostoru, tj. zajednici, znači prolaziti razvojni put zajedno s ljudima koji tu grupu sačinjavaju.

Realnost spram današnjice je glavno obilježje ovoga djela. Ni u jednom trenutku autor ne skreće s te putanje razvoja misli, pa tako na njoj ostaje i u zadnjim dijelovima knjige. Religiozni odgoj i njegove negativne konotacije ne vode nužno do odgoja zrelih vjernika. Tek uz poštivanje djetetove originalnosti, neponovljivosti njegove osobe i pristupa vjeri, roditelj će svoju ulogu posrednika vjere »odigrati« tako da rezultat ne bude neurotična odbojnost prema svemu što na sebi nosi prizvuk ili predznak religioznog.

Kako autor veli, živimo u kršćanskoj dijaspori, ambijentu koji nije prijateljski raspoložen za naš religiozni odgoj. Usprkos tome ne treba posustajati, treba sijati bez obzira na kamenito tlo, plitku zemlju ili trnovit gustiš (Mt 14, 4–9). Jer ako i samo jedno zrno padne na plodno tlo i pusti korijenje zdravih temelja, tada će građevina koja će na tim temeljima izrasti biti preobilna nagrada svakom uloženom trudu.

Antonio Kolar

Ivan Šestak (ur.), *Stjepan Tomislav Poglajen alias profesor Kolaković (1906–1990)*, Zbornik radova međunarodnoga znanstvenog simpozija održanog u Zagrebu 28. rujna 2006, povodom stote obljetnice rođenja S. T. Poglajena, FTI, Zagreb, 2007, 372 str.

Zanimljiva, snažna i zagonetna osoba Stjepana Tomislava Poglajena u zadnje je vrijeme, osim u središte pozornosti obavještajnih službi i Slovaka, konačno došla u fokus zanimanja i intelektualnih krugova u njegovoj domovini Hrvatskoj. Na tome treba u prvom redu zahvaliti neumornom isusovcu Vladi Horvatu, koji je prvi našu javnost upozorio na njega, pobrinuo se za prevođenje i izdavanje Poglajenovih knjiga i organizirao međunarodni znanstveni simpozij o njemu prigodom stote obljetnice njegova rođenja, 2006. u Zagrebu. Niz hrvatskih i slovačkih autora je u svojim predavanjima i svjedočanstvima iznijelo vrlo zanimljive podatke i razmišljanja iz kojih je moguće barem djelomično složiti mozaik o životu i djelovanju toga bivšeg isusovca. Rekao sam djelomično, jer je simpozij najviše osvijetlio ono razdoblje Poglajenova života kada je od g. 1943 — 46. boravio i djelovao u Slovačkoj. No to razdoblje je ionako dobro poznato zahvaljujući Poglajenovim preživjelim slovačkim prijateljima i suradnicima. To je bilo i razdoblje koje je donijelo najviše očitih plodova za slovački narod i tamošnju Crkvu. U tom kratkom, ali neobično burnom i zgusnutom razdoblju, najbolje se ostvarivala i očitovala Poglajenova karizma. Dok slična turbulentna stanja većinu ljudi zbunjuju, paraliziraju i izbacuju iz normalne kolotečine, Poglajen kao da je došao na svoje, pa se upravo u takvim situacijama mogao ostvariti u svoj svojoj duhovnoj, intelektualnoj i organizacijskoj širini.

Iz nekoliko mojih susreta s Poglajenom u drugoj polovici sedamdesetih godina u Rimu i Parizu nameće mi se potvrda te tvrdnje: njega su slične ratne si-

tuacije zapravo privlačile i poticale na aktivnost. Cilj i motiv takva njegova ponašanja bio je ustvari zaustaviti prodor sovjetske verzije komunizma i uvjeriti političke moćnike svijeta u njegovu ekspanzionističku narav, u čemu, na svoju veliku žalost, nije uspio iako je, ako mu je vjerovati, imao pristup i najvećim moćnicima zapadnog svijeta poput D. Eisenhowera. I o tome je on imao svoju teoriju, koju ni dan danas nije prikladno objaviti.

Tada mi se činilo nestvarnim, poput ploda bogate mašte, kada je pred kartom svijeta žustro pokazivao na određene točke u Koreji ili Kini i pričao o svojim razgovorima sa zapovjednikom američkih snaga na bojištu Korejskog rata D. MacArthurom, o Kineskoj revoluciji i dramatičnim susretima s Čang Kai-Šekom prigodom povlačenja pred Maovim komunistima 1949. g., o akciji podjele »Biblije« g. 1975. u Vijetnamu pred nezadrživim pobjedničkim prodorom Vijetkonga.

Ako bolje pogledamo, Poglajen je bio osobno prisutan na područjima prodora komunizma pod sovjetskim patronatom. To je sukladno njegovu uvjerenju o ekspanzionističkoj naravi komunizma i potrebi pomaganja ostatku kršćana koji će biti prisiljeni živjeti i opstati u uvjetima »podzemlja«. No nikada više mu neće uspjeti ostaviti toliko značajan trag svog duha, ideja i djelovanja kao nekoć u Slovačkoj.

Zbornik »Tomislav Poglajen alias profesor Kolaković« svojim je izlaženjem postao dragocjen dokument zbog tekstova njegovih suradnika i poznanika: Krste Cvijića (London), mons. Milana Simčića (Rim), Nikole Bratulice (Missuri USA), Margarete Peraice, Slavice Tuškan, Ivana Tomljanovića i Franje Zenka. Posebno su vrijedni analitički radovi Ivana Šestaka, koji se potrudio preispitati i vrednovati Poglajenove objavljene tekstove u isusovačkom časopisu »Život«, i Ivana Macana o Poglajenovu socijalnom nauku na temelju njegova uratka »Temeljni obrisi ljudskoga napretka«.

Čitatelja će osobito zaintrigirati rad Frane Glavine, koji se potrudio istražiti arhiv hrvatskih i jugoslavenskih obavještajnih službi i iznijeti na vidjelo zanimljive podatke o Poglajenovu načinu djelovanja u ratnim i poratnim prilikama. U istu bih skupinu pribrojio i studiju Miroslava Klobučnika (Bratislava), koji na temelju obavještajnih službi nekadašnje Čehoslovačke donosi prikaz Poglajenova sukoba s komunizmom. Sinteza života i djelovanja Tomislava Poglajena može se pak naći u članku Vladimira Horvata »Poglajen kao vizionar i realizator«.

Zbornik o Poglajenu ne bi bio potpun bez opsežnoga znanstvenog rada tragično stradalog subotičkog svećenika Lazara Krmpotića: »Stjepan Poglajen alias Tomislav Kolaković — evangelizator Slovačke«. Tu se na temelju podataka i svjedočanstva konačno može dobiti kako cjelovit uvid u najvažnije razdoblje Poglajenova života, onog u Slovačkoj u doba Drugoga svjetskog rata. Taj se dio može čitati poput romana o tajnom agentu Jamesu Bondu.

Ovaj je zbornik nadasve, kako već spomenuh, izvrsna dokumentacija o jednom od onih Hrvata koji su daleko od reflektora svjetske političke i socijalne scene, izravno ili posredno, bili snažno angažirani u stvaranju povijesti turbulentnoga dvadesetog stoljeća. Usprkos uvjerenjima tajnih službi suprotstavljenih blokova u vremenu hladnog rata, mišljenja sam da je Stjepan Tomislav Poglajen alias Kolaković bio vuk samotnjak i da nije pripadao niti jednoj »službi«. U tome se vjerojatno nalazi i njegova veličina i tragedija života. U susretima s njime imao sam osjećaj da je ustvari razočaran zbog slabe recepcije njegovih ideja u Crkvi i političkim krugovima. Umro je u Parizu g. 1990. gotovo nepoznat i vlastitom voljom ostao bez sprovoda, oproštajnih govora, groba i zemnog zname na. Ali i to je bila samo logična dosljednost njegove životne filozofije: djelovati za dobro Crkve iz pozadine, nikad u prvom planu.

Tonči Trstenjak